

УДК (005-027.542:338.487)-047.58(045)

**МОДЕЛЮВАННЯ АУТЕНТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ****Горіна Г.О., к.е.н.***Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

В умовах глобалізації та інтеграції туристичної галузі держави до світового туристичного простору надзвичайно актуальним стає питання ефективного та конкурентоспроможного управління розвитком локальних ринків як складових складної багаторівневої системи національного ринку туристичних послуг, що визначає актуальність дослідження, його мету та завдання. У статті запропоновано модель аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг. Контур моделі пропонується визначати синтетичною взаємодією трьох векторів управління, а саме: автентичністю культурно-історичних ресурсів локальних ринків туристичних послуг, асиметричністю інфраструктурного та соціально-економічного розвитку, просторовою поляризацією розміщення природно-кліматичних та рекреаційних факторів розвитку. Концептуальне наповнення моделі забезпечується інтегрованим взаємозв'язком її основних компонентів: метою, завданнями, функціями, принципами, задіяними суб'єктами, механізмами управління, очікуваним ефектом її впровадження. Реалізація запропонованої моделі дозволить виконати низку першочергових завдань активізації розвитку туристичного сектору як окремих регіонів, так і держави в цілому.

Ключові слова: ринок туристичних послуг, аутентичне управління розвитком, модель, просторова-поляризація, диспропорція, асиметричність

UDC (005-027.542:338.487)-047.58(045)

**MODELING OF AUTHENTIC MANAGEMENT
OF TOURISM MARKET DEVELOPMENT****Gorina G., PhD in Economics***Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhajlo Tugan-Baranovsky*

In the context of globalization and integration of the tourism industry to the world tourism markets such issues as an effective and competitive management of the local touristic markets and their development become extremely important especially in the context of those markets being the elements of common complex multilevel national tourism system. The model of authentic management of tourist market development has been suggested in the article. The contour of the model is offered to be determined as an interaction of three synthetic vectors: authentic cultural and historical resources of

the local tourism market; asymmetry of infrastructure and socio-economic development; spatial polarization of the natural and climatic as well as recreational factors of development.

The conceptual content of the model is provided by the integrated relationship of its main components, such as: purpose, objectives, functions, principles, subjects involved, management instruments, and the anticipated effect of its implementation. Implementation of the proposed model allows accomplishing a number of priority tasks of tourism sector revitalization at the regional and state levels.

Keywords: tourism market, authentic development management, model, spatial-polarization, imbalance, asymmetry.

Актуальність проблеми. Просторово-поляризація соціально-економічного розвитку локальних ринків туристичних послуг, аутентичні особливості їх культурно-історичного потенціалу, особливості духовно-релігійних цінностей мультинаціонального складу населення, розбіжності природно-кліматичних умов формування туристичних ринків породжують необхідність застосування диференційованих специфічних моделей та концепцій формування та управління їх розвитком, враховуючих різні підходи та механізми досягнення генеральних цілей, поставлених завдань та очікуваних ефектів.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання управління та регулювання розвитку ринку туристичних послуг знайшли своє відображення у працях Бирковича В.І. [1], Василюхи Н.В. [2], Красавцевої Л.Ю. [3], Любіцевої О.О. [4], Мальської М. [5], питання підвищення ефективності туристичної діяльності окремих територій, локальних ринків туристичних послуг висвітлено у працях Борушак М. [6], Давидової О.Г. [7], Комліченко О.О., Ротань Н.В. [8] Лужанської Т.Ю. [9], Савіцької О.П., Савіцької Н.В. [10] та інших. Разом з тим, критичний аналіз зазначених праць дає змогу дійти висновку про необхідність подальшої розбудови теоретико-методологічного апарату досліджуваної проблематики, врахування аутентичності розвитку локальних ринків туристичних послуг при побудові моделей та стратегій їх розвитку.

Метою роботи є розробка моделі аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг на засадах урахування характерних туристичних можливостей місцевих ринків.

Викладення основного матеріалу дослідження. Пріоритетним напрямком формування ринку туристичних послуг України пропонується визначати аутентичне управління його розвитком, що

відіграє надзвичайно важливу роль у згладжуванні просторово-поляризаційної диспропорції функціонування суб'єктів туристичного бізнесу та ґрунтується на специфічних туристичних можливостях місцевих ринків.

Реалізацію моделі необхідно здійснювати на засадах урахування автентичності культурно-історичних ресурсів локальних ринків туристичних послуг, асиметричності інфраструктурного та соціально-економічного розвитку ринків, просторової поляризації розміщення природно-кліматичних та рекреаційних факторів розвитку місцевих туристичних ринків. Синтетична взаємодія зазначених векторів управління утворює контурний каркас моделі, визначає інтегровані компоненти забезпечення конкурентних переваг та деструктивні детермінанти формування локальних туристичних ринків (рис. 1).

Рис. 1 Складові компоненти контуру моделі автентичного управління розвитком ринку туристичних послуг

Розроблено автором

Концептуальне наповнення моделі забезпечується інтегрованим взаємозв'язком її основних компонентів: метою, завданнями, функціями, принципами, задіяними суб'єктами, механізмами управління, очікуваним ефектом її впровадження (рис. 2).

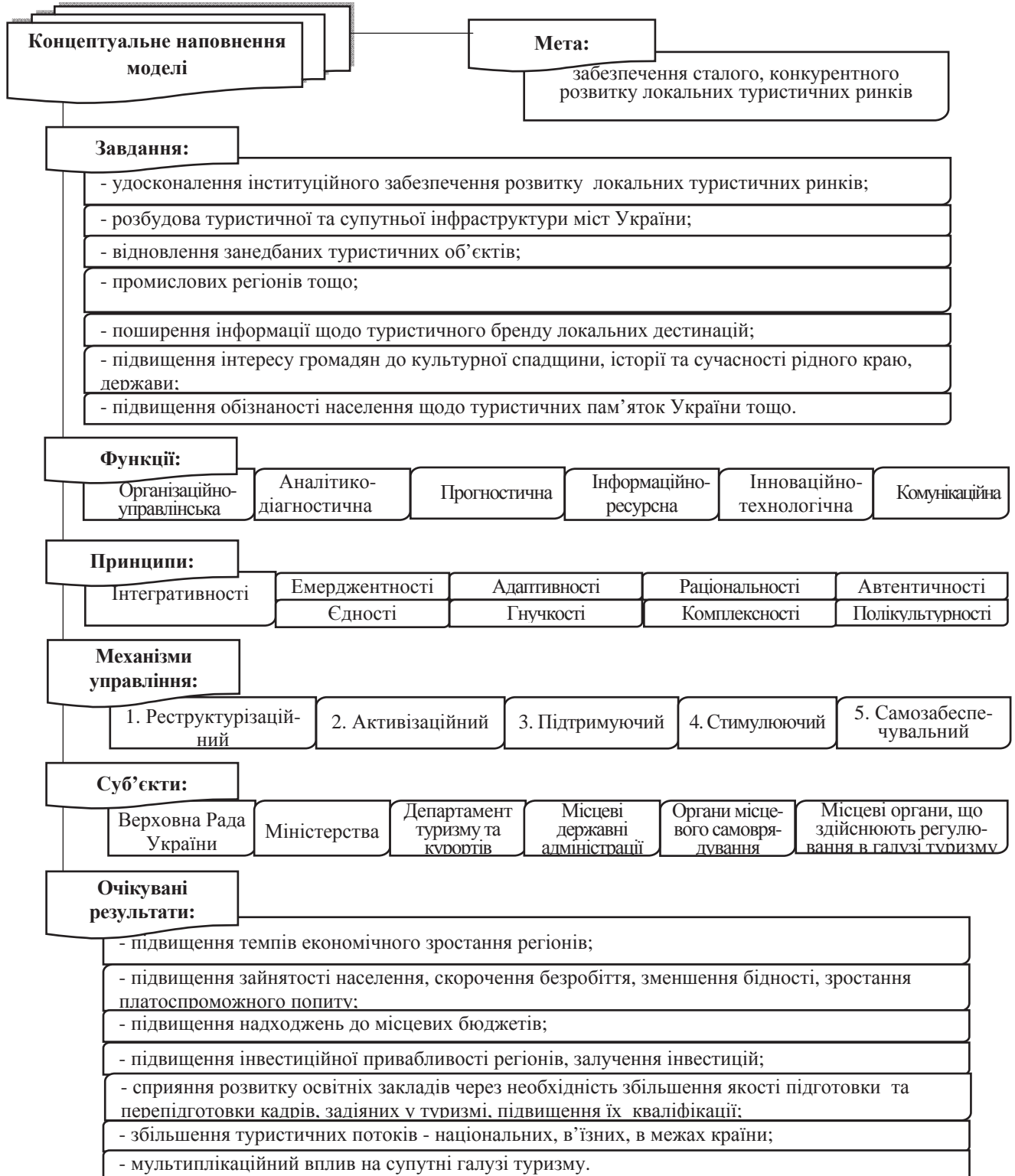

Рис. 2 Концептуальне наповнення моделі аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг

Розроблено автором

Серед основних завдань моделі аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг визначено:

- удосконалення інституційного забезпечення розвитку локальних туристичних ринків, через посилення взаємодії національних та місцевих органів державної влади, створення місцевого органу, що здійснює регулювання в галузі туризму, управління його розвитком (управління, департамент туризму у складі обласних державних адміністрацій, місцевих туристичних адміністрацій);

- розбудова туристичної та супутньої інфраструктури міст України;

- відновлення занедбаних туристичних об'єктів, включення їх в програми екскурсійного обслуговування, шляхом залучення національних та іноземних інвесторів, застосування державно-приватного партнерства;

- включення до туристичної індустрії не традиційних для туризму в Україні дестинацій – промислових, аграрних, природоохоронних регіонів, які не використовували в повному обсязі наявний рекреаційний потенціал, позначалися фрагментарним характером розвитку туристичного бізнесу або його повною відсутністю;

- поширення інформації щодо туристичного бренду локальних дестинацій, підвищення обізнаності населення щодо туристичних пам'яток України, що дозволить переорієнтувати виїзні туристичні потоки на потоки в межах держави, підтримати вітчизняний сектор туризму та курортів;

- підвищення інтересу громадян до культурної спадщини, історії та сучасності рідного краю, держави дозволить забезпечити не тільки соціально-економічний ефект, а і забезпечить патріотично-виховну функцію - сприятиме відродженню духовності, моральності, національної свідомості, культури, поваги до рідного краю та держави.

Модель аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг покликана виконувати такі функції: організаційно-управлінську, аналітико-діагностичну, прогностичну, інформаційно-ресурсну, інноваційно-технологічну, комунікаційну.

Важливим дослідницьким завданням моделювання аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг є визначення континууму принципів, основними серед яких є принципи:

інтегративності, емерджентності, адаптивності, раціональності, єдності, гнучкості, комплексності, автентичності та полікультурності.

Вибір та застосування певних механізмів аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг спиратиметься на тип, модель локального ринку, наявність ринкоформуєчих та деструктивних факторів, стадію формування ринку та актуальні тенденції його розвитку.

Реструктуризаційний механізм пропонується застосовується для туристичних ринків на стадії стагнації, яким притаманне неефективне управління, непродуктивне використання природно-кліматичного та рекреаційного потенціалу, низька якість інфраструктурного забезпечення туристичного бізнесу, обмежена активність внутрішніх та відсутність в'їзних туристичних потоків. У процесі реструктуризації здійснюється цілеспрямована зміна або суттєве вдосконалення системи управління ринком, розбудова якісно нового інституційного забезпечення формування та розвитку ринку туристичних послуг, розробка та впровадження стратегії ефективного, екологічного, сталого використання природно-кліматичного та рекреаційного потенціалу, розробка механізму просторово-інфраструктурного забезпечення туристичного бізнесу або суттєва оптимізація наявної інфраструктури.

Активізаційний механізм застосовується для туристичних ринків на стадії стагнації, яким притаманний стриманий розвиток, що характеризується стабільно низькими туристичними потоками всередині ринку або їх поступовим зменшенням, відсутністю або спорадичністю в'їзних, невисокою, сезонною зайнятістю населення в туристичній галузі, зниженням надходжень до місцевих бюджетів від туристичної галузі при достатньо якійсній туристичній логістиці, задовільній фактичній наявності об'єктів туристичної інфраструктури, присутності місцевих органів, що здійснюють регулювання в галузі туризму. У процесі активізації здійснюється посилення контролю за місцевими органами, що здійснюють управління та регулювання локальних ринків туристичних послуг, активізація інформаційної, методичної, консультаційної, фінансової підтримки, застосування механізмів згладжування сезонності попиту на туристичні продукти та послуги ринку, здійснення системної реконструкції наявних об'єктів туристичної інфраструктури, залучення туристичних підприємств до виконання державних замовлень з поставки послуг, фінансування досліджень та

розробок інноваційних продуктів та форм ведення туристичного бізнесу на локальних ринках з урахуванням аутентичних конкурентних переваг.

Підтримуючий механізм застосовується для туристичних ринків на стадії консолідації, природно-рекреаційний та соціально-економічний потенціал яких не дозволяє перевищити існуючі масштаби росту. Використання механізму має на меті забезпечення наявних темпів розвитку локального туристичного ринку, які виявляються у поступовому збільшенні внутрішніх туристичних потоків та стійкій стабільній динаміці в'їзних, стабільній зайнятості населення в туристичній та супутніх галузях, збереженні частки надходжень від туризму до місцевих бюджетів. Результативність місцевого управління та якість інституційно забезпечення функціонування ринку туристичних послуг оцінюється як достатньо висока. Підтримка розвитку ринку з боку держави полягає у сприянні залученню іноземних інвестицій, технологічної, консультативної, інформаційної допомоги, фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки розвитку туристської підприємницької діяльності, систематичному програмному відновленні туристичної інфраструктури, впровадженні інноваційних туристичних продуктів та форм обслуговування.

Стимулюючий механізм застосовується для туристичних ринків на стадії розвитку та консолідації. Управління соціально-економічним, організаційним, рекреаційним, інноваційно-інвестиційним розвитком локального ринку туристичних послуг здійснюється органами місцевої влади виходячи із наявності природно-кліматичних, культурно-історичних, економічних, соціальних ресурсів та факторів виробництва. Державна підтримка виявляється у запровадженні градації системи пільг, пільгових канікул, пом'якшенні податкової політики, залученні суб'єктів туристичного бізнесу до виконання державних замовлень з поставки послуг, сприянні підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних туристичних підприємств на міжнародному туристичному ринку, стимулюванні внутрішнього локального туризму шляхом субсидування частки вартості або повного фінансування туристичних та супутніх послуг для малозабезпечених верст місцевого населення тощо.

Самозабезпечувальний механізм доцільно використовувати для локальних туристичних ринків з високою результативність місцевих органів, що здійснюють управління та регулювання в галузі туризму

виходячи з наявних ресурсів. Зазначеним ринкам притаманна стабільна поступово зростаюча інтенсивність внутрішніх туристичних потоків, оптимізаційна розбудована туристична інфраструктура, оптимальне інституційне забезпечення бізнесу, ефективна логістика туризму. Управління розвитком повинно бути направлено на розбудову двостороннього та багатостороннього міжнародного співробітництва, залучення іноземних інвестицій, використання сучасних каналів поширення та розповсюдження інформації щодо унікальності та автентичності туристично-рекреаційних ресурсів ринку у зарубіжних країнах, впровадження сучасних технологій заохочення та приваблювання іноземних туристів тощо.

Побудова моделі аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг дозволить забезпечити комплексну та системну взаємодію національних та місцевих органів державної влади, департаменту Мінекономрозвитку та локальних структурних підрозділів з питань туризму та курортів з метою забезпечення сталого, конкурентного розвитку локальних ринків туристичних послуг.

Висновки. Пріоритетним напрямком формування ринку туристичних послуг України запропоновано визначати аутентичне управління його розвитком, що відіграє надзвичайно важливу роль у згладжуванні просторово-поляризаційної диспропорції функціонування суб'єктів туристичного бізнесу та ґрунтується на специфічних туристичних можливостях місцевих ринків. Запропонована модель аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг спроможна забезпечити виконання соціально-економічних, культурно-виховних функцій туристичної галузі, виконати низку першочергових завдань активізації розвитку туристичного сектору як окремих регіонів, так і держави в цілому, служитиме складовою механізму реалізації стратегічних векторів кумулятивної концепції формування національного туристичного ринку. Очікуваними результатами впровадження моделі аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг є виникнення соціального та економічного ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Биркович В.І. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні / В.І. Биркович // Стратегічні пріоритети. – 2007. – №. 4(5). – С. 157–163.

2. Василюха Н.В. Особливості державного регулювання розвитку ринку туристичних послуг / Н.В. Василюха // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.7. – С. 188-193.
3. Красавцева Л.Ю. Геопросторові структури туристичного ринку як результат територіальної диференціації туристичного процесу / Л. Ю. Красавцева // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. - № 15. – С. 145-148.
4. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). — К.: Альтерпрес, 2002. — 436 с
5. Мальська М. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму в Україні з урахуванням міжнародного досвіду / М. Мальська // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. - 2012. - Вип. 29(2). - С. 143-151.
6. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів : [монографія] / М. Борушак. - Л. : ІРД НАН України, 2006. - 288 с.
7. Давидова О. Г. Методи оцінювання туристичної привабливості регіонів країни / О.Г. Давидова // Український соціум. - 2015. - № 4. - С. 97-107.
8. Комліченко О.О. Стратегічне управління регіональним розвитком туризму на основі кластерного підходу / О.О. Комліченко, Н.В. Ротань // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2015. - Вип. 10(3). - С. 101-105.
9. Лужанська Т. Ю. Стратегії розвитку регіональних туристичних дестинацій / Т.Ю. Лужанська // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. - 2014. - Вип. 2. - С. 175-180.
10. Савіцька О. П. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти / О. П. Савіцька, Н. В. Савіцька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. - 2013. - № 754. - С. 68-74.